

Welkom in de voormalige
CISTERCIËNZERABDIJ KLOOSTER EBERBACH
 in de Rheingau

STIFTUNG KLOOSTER EBERBACH

WETENSWAARDIGHEDEN VOOR UW BEZOEK AAN KLOOSTER EBERBACH

1098: De cisterciënzers stammen als reformatiebeweging van de benedictijnen af; karakteristiek voor het kloosterleven zijn de actieve godsdiensten, kolonisatie, onverbiddelijke ascese, strenge plicht tot zwijgen, het afstand doen van het genot van vlees en ook van verwarmde ruimtes (met uitzondering van een warmeruimte). Bernhard von Clairvaux ontwikkelde de cisterciënzers tot de invloedrijkste orde van de 12de eeuw . De enorme toename van het aantal monniken en lekenbroeders was uitdrukking van een massale religieuze beweging.

Om en nabij 1116 en 1131: Eerste vestiging van de augustijnse kanunniken en benedictijnen op het tegenwoordige kloosterterrein.

13.2.1136: Vestiging van 13 cisterciënzers uit Clairvaux, uitgezonden door de Heilige Bernhard.

12de tot 13de eeuw: Bloeitijd van de strenge cisterciënzische levensverordening. De gehele kloostergemeenschap bestaat uit tenminste 150 monniken en ongeveer de drievoudige hoeveelheid lekenbroeders (convertieten).

13de tot 16de eeuw: Sociale en religieuze omwentelingen veranderen de economische structuur; verpachten van eigendom; monniken nemen steeds meer pastoraal en wetenschappelijk werk over; teruggang van de onverbiddelijke ascetische gezindheid, enorme uitbreiding van (wijn-) en landbouwbedrijf.

1525: Het legen van het grote vat (meer dan 71.000 l) en plunderingen tijdens de boerenoorlog.

1631 tot 1635: Vlucht van de monniken voor Zweedse en Hessische troepen tijdens de 30-jarige oorlog; plunderingen, vernietiging resp. wegvoeren van een groot deel van de bibliotheek naar Oxford en London.

18de eeuw: Economische bloeitijd; ca. 30-40 monniken leven van de enorme bezittingen van het klooster.

1803: Opheffing van het klooster door vorst Friedrich August von Nassau-Usingen (secularisering); oprichting van een wijnbouwdomein.

19de eeuw: Gedeelten van het kloostercomplex worden „verbeteringsinrichting“ (gevangenis) en „gekkenhuis“ (vanaf 1918 alleen in gebruik van het wijnbouwdomijn).

1866: Annexatie van het hertogdom Nassau door het koninkrijk Pruisen; Pruisisch beheer van het kloostercomplex en voortzetting van de wijnbouwtraditie.

1926 tot 1939: Totale renovatie en reconstructieve restauratie van de ruimtes van kunst-historisch belang.

1946: Het klooster wordt eigendom van de deelstaat Hessen; in beheer van de Hessische Staatsweingüter.

1986: Begin van de algehele reparatiewerkzaamheden van de historische bouwsubstantie; ontwikkeling van een hedendaags exploitatie-concept.

1998: Overdracht van het kloostercomplex aan een het algemeen belang dienende stichting van publiek recht, genoemd „Stiftung Kloster Eberbach“. Doel: het openstellen van het klooster voor het publiek en een duurzaam behoud van het complex door gematigde exploitatie en blijvend onderhoud.

2011: 875. herdenking van de vestiging der cisterciënzers in Eberbach (13.2.1136) en 825. herdenking van de inwijding van de kloosterkerk (23.5.1186)

RONDLEIDINGEN

Kloosterrondleiding *

Als groep € 6,50 per persoon, vanaf 10 personen, max. 30 personen per gids, meerdere groepen gelijktijdig zijn mogelijk

plus tarief voor rondleiding : € 50,00 per Nederlandstalige gids

Avondevenementen *

Toeslag op het tarief van de gids € 10,00 per groep

geldt voor begin
 - vanaf 20.00 uur in het hoofdseizoen (april – oktober) resp.
 - vanaf 19.00 uur in het voor- en naseizoen (november – maart)

Wijnproef **

De fascinerende verbinding van de wijncultuur van de cisterciënzers met het beleven van één van de meest indrukwekkende monumenten van de Europese kloosterbouwkunst verlenen onze wijnproef een unieke en onvergetelijke sfeer. Kloosterrondgang onder leiding van een gids, in verbinding met een wijnproef van excellente wijnen van de Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbach. Groepsaanbiedingen en gidstarief per groep € 55,00 (Duitstalig), € 65,00 (Nederlandstalig), (plus onderstaande deelnamekosten wijnproef p.p.)

Volgende Wijnrondleidingen naar keuze **:

- Eberbacher Riesling wijnproef € 13,50 per persoon (min.10 personen)
- Burgunderwijnproef € 16,00 per persoon (min.10 personen)
- Hospitaalkelderwijnproef € 18,50 per persoon (min.10 personen)
- Flaneerwijnproef € 20,50 per persoon (min.10 personen)

Steinbergkelder- rondleidingen *

Groepen min. 15 Personen, € 8,50 per persoon (plus tarief voor gids €60,00 Nederlandstalig)

***Reserveren van deze rondleidingen bij:**

Touristinfo & Kulturamt (TIK), Magistrat der Stadt Eltville, Rheingauer Straße 28, D-65343 Eltville am Rhein
 Tel. +49 (0) 6123 9098-0 • Fax +49 (0) 6123 9098-90
 E-Mail: fuehrungen@eltville.de

**** Reserveren van de wijnproeven bij:**

Buchungsservice der Stiftung Kloster Eberbach • D-65346 Eltville im Rheingau
 Tel. +49 (0) 6723 9178-111, -112 , -113 • Fax +49 (0) 6723 9178-278
 E-Mail: buchungsservice@kloster-eberbach.de
 Open-wijnproeven & kaartenvoorverkoop:
 Tel. +49 (0) 6723 9178-115 • Fax +49 (0) 6723 9178-105
 E-Mail: klosterkasse@kloster-eberbach.de

Toegangsprijzen:

Volwassenen: €7,50 p.p.
 Groepen (vanaf 10 Personen): €6,50 p.p.
 Jongeren 12 - 18 jaar, studenten en invaliden met legitimatiebewijs: €5,00 p.p.

Tarief voor deelname aan de algemene rondleiding (alleen Duits) incl. entree € 10,00 (verlaagd tarief € 8,00) p.p.
 Begin van de rondleidingen bij de kloosterkassa.

N.b.: Helaas zijn niet alle vertrekken zonder barrière te bereiken. U wordt vriendelijk verzocht invalide personen bij de reservering aan te melden.

Openingstijden:

Hoogseizoen

Dagelijks april t/m oktober 10.00 – 18.00 uur
 toegang tot 17.30 uur

Algemene rondleidingen (Duits) door Verein der Eltviller Gästeführer

vrijdag 15.00 uur
 zaterdag, zondag en feestdagen 11.00, 13.00 en 15.00 uur

Laagseizoen

november t/m maart dagelijks 11.00 – 17.00 uur
 toegang tot 16.30 uur

Algemene rondleidingen (Duits) door Verein der Eltviller Gästeführer

zaterdag en zondag om 14.00 uur

Gedurende het gehele jaar is een bezichtiging tijdens de openingsuren ook zonder gids mogelijk. Audiorondleidingen (Duits en Engels) kunnen aan de kloosterkassa uitgeleend worden.

Stiftung Kloster Eberbach

D-65346 Eltville im Rheingau
 Kloosterkassa: Tel. +49 (0) 6723 9178-115
 E-Mail: klosterkasse@klostereberbach.de
 Internet: www.kloster-eberbach.de

Kloosterwinkel en vinotheek van het wijngoed Kloster Eberbach

D-65346 Eltville im Rheingau
 Vinotheek: Tel. +49 (0) 6723 6046-244
 E-Mail: weingut@kloster-eberbach.de
 Internet: www.kloster-eberbach.de
 Het hele jaar geopend van 10.00 tot 18.00 uur.

Wij danken U voor Uw bezoek!

Mocht U tips of suggesties hebben, aarzelt U dan niet om ons deze mee te delen.

Februar 2014

WETENSWAARDIGHEDEN VOOR UW BEZOEK AAN KLOOSTER EBERBACH

KLOOSTER-RONDGANG

Beste bezoekers en vrienden van Klooster Eberbach,

U komt een gebouwencomplex binnen, waar tegenwoordig weliswaar geen kloosterleven meer heerst, maar waar U toch nog tot op de dag van vandaag een typerend en met alle gebouwen volledig bewaard voorbeeld van de architectuur en vormgeving van een cisterciënzerklooster kunt aantreffen. Met de indrukwekkende gebouwen vooral uit de 12de tot en met de 14de eeuw is Klooster Eberbach het belangrijkste middeleeuwse gehele kunstwerk in Hessen. Bovendien zijn er in Eberbach in het bijzonder barokke bouwwerken te zien, die in samenspel met Romaanse en vroeg-Gotische architectuur een uniek bouw-kundig ensemble van buitengewone uitdrukingskracht vormen. De bezoekersrondgang voert door de meeste vertrekken rondom de kruisgang, alsmede in de voormalige refter der lekenbroeders.

Wij wensen U een inspirerend en indrukwekkend verblijf!

1 | Ingang – Kloosterkassa

2 | Kruisgang met tuin

Gebouwd vanaf het midden van de 13de eeuw tot het einde van de 14de eeuw in de plaats van een romaanse voorganger. De noordvleugel werd omstreeks 1480 ten behoeve van de bibliotheek in vakwerk-bouwwijze verhoogd. Afbraak van de zuidvleugel en oostvleugel na de secularisering (1805); hier zijn bijzonder mooie consolen met afbeeldingen uit de tijd omstreeks 1345 bewaard gebleven (gedeeltelijk kopieën, originele bevinden zich in het Abdijmuseum). De gebouwen, die om de kruisgang heen staan, vormen de clausuur waar destijds alleen maar de monniken toegang hadden.

Bibliotheekgebouw

Omstreeks 1480 gebouwd in vakwerk-bouwwijze. Hier werd een uitgebreide kloosterbibliotheek ingericht. In het noordelijke gedeelte bevindt zich sinds 1995 een deel van het Abdijmuseum. De bibliotheekzaal in het zuidelijke gedeelte (niet toegankelijk voor het publiek) wordt tegenwoordig gebruikt voor lezingen en bijeenkomsten.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

3 | Kapittelzaal

Gebouwd voor 1186; uit deze tijd zijn de ringmuren bewaard gebleven. Het binnenste gedeelte werd omstreeks 1350 door een prachtig Gotisch stervormig gewelf veranderd. Rankschilderkunst omstreeks 1500. De naam is afgeleid van de kapitels van de kloosterregels, die hier werden voorgelezen.

Tussen de kapittelzaal en de kerk bevinden zich het armarium (bibliotheek uit de begintijd) en het „open graf“ (graf van de eerste drie Abten). Door het Romaanse portaal ernaast betreedt U de kloosterkerk.

4 | Kloosterkerk (basiliek)

De gehele zuidvleugel van de clausuur wordt in beslag genomen door de 76 m lange kloosterkerk. Gebouwd in twee perioden: omstreeks 1145 tot 1160 alsmede omstreeks 1170 tot 1186; driescheepse basiliek met Romaans gewelf; dwarsschip en rechthoekig koor in het oosten. Omstreeks de eerste helft van de 14de eeuw aanbouw van de Gotische kapellen met prachtige op maat gewerkte vensters op het zuiden. De kostbare barokke inrichting is bij het opheffen van het klooster in 1803 verloren gegaan. Sindsdien wordt de basiliek alleen nog maar af en toe voor godsdiensten gebruikt en is heden ten dage ontwid. Tegenwoordig ligt het zwaartepunt van de exploitatie op het organiseren van klassieke concerten. Met zijn indrukwekkende strengheid en eenvoud is de basiliek een voortreffelijk bewijs van de eertijdse bouwkunst van de cisterciënzers.

Grafmonumenten: Sommige van de talrijke, inmiddels volledig gerestaureerde, grafmonumenten in de basiliek en in de kruisgang geven het mensbeeld van destijds goed weer.

- Graaf Eberhard I. von Katzenelnbogen †1311 (catalogus nr. 59)
- Domcantor Eberhard von Stein †1330 (catalogus nr. 44)
- Baldakijngraf met reliëfsteen van twee aartsbisschoppen uit Mainz. Rechts: Gerlach von Nassau †1371, links: Adolf II. von Nassau †1475 (catalogus nr. 55/56)
- Wigand von Heinsberg †1511 (catalogus nr. 39)
- Adam und Maria von Allendorf †1518 (catalogus nr. 41)

De huidige samenstelling van het baldakijngraf voor Aartsbisschop Gerlach von Nassau is een verandering uit het jaar 1707. De steen van Adolf hoorde oorspronkelijk niet in het grafmonument, dat tot 1707 voor de muur stond.

In het noordelijke zijschip van de kerk bevinden zich in chronologische opstelling - voor zover behouden – de grafmonumenten van de Eberbacher abten als aanschouwelijke documenten van de kloostergeschiedenis. De catalogus „Grabmäler im Kloster Eberbach“ is te koop aan de kassa.

De rondgang wordt voortgezet door het gerestaureerde lekenbroederportaal in het westelijke gedeelte van de kerk naar het „klooster der lekenbroeders“.

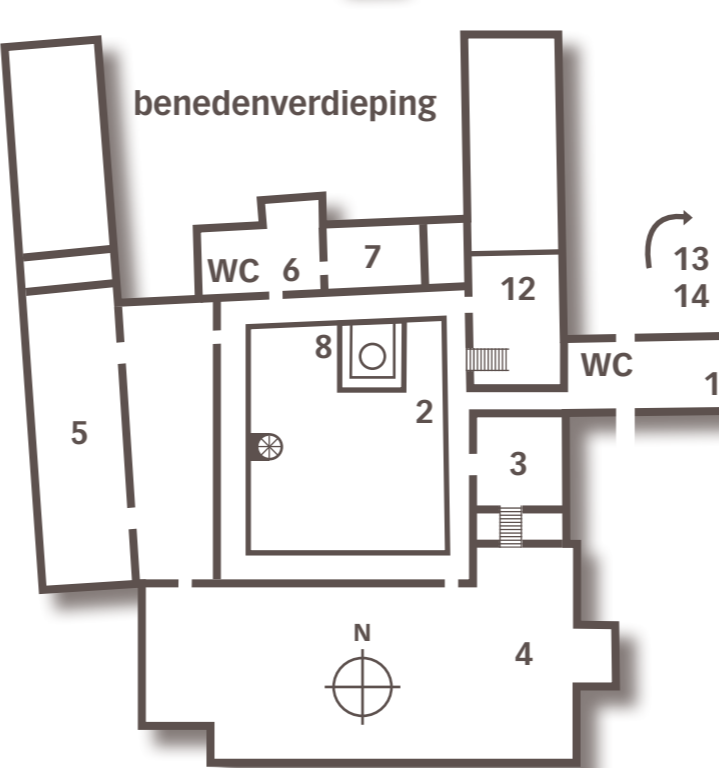
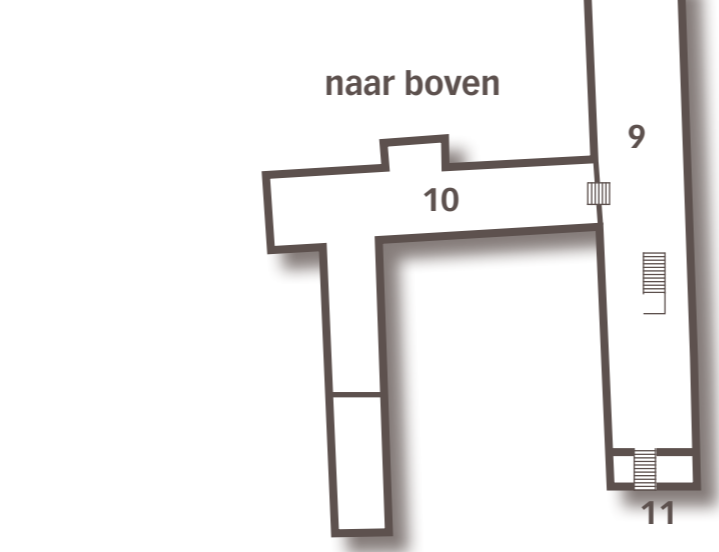
De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

5 | Lekenbroedergebouw. Lekenrefectorium (eetzaal).

(parallel aan de westvleugel van de kruisgang, afgescheiden daarvan door de zogenaamde lekenbroedersteeg, die de – ook in de kerk – streng van de monniken gesepareerde lekenbroeders als toegang tot de kerk diende).

Gebouwd omstreeks 1200, in de loop van de 15de eeuw als wijnkelder in gebruik genomen. Nadat het gebouw in de 18de eeuw één verdieping was verhoogd, werden de zuilen in de 18de en 19de eeuw vanwege de statica ommanteld. De tweescheepse hal met een kruisgraatgewelf ziet er sindsdien donkerder en zwaarder uit dan daarvoor. Hier zijn als bewijs van de wijncultuur, die door de cisterciënzer-orde werd onderhouden, 12 historische wijnpersen geplaatst. De oudste dateert uit het jaar 1668, de jongste uit 1801. Een uitvoerig beschreven exemplaar van deze wijnpersen bevindt zich in het abdijmuseum. Aangrenzend in noordelijke richting, bevindt zich de verbouwde voorraads-kelder (cellarium). Een tweescheepse hal met een Romaans gewelf, eveneens uit de tijd

6 | Lekenbroedersteeg

7 | Lekenrefectorium (slaapzaal)

omstreeks 1200.

Bovenverdieping: Lekendormitorium (slaapzaal)
Op de bovenverdieping, boven het lekenrefectorium, bevindt zich het omstreeks 1200 gebouwde vroegere lekendormitorium (slaapzaal van de lekenbroeders; niet in de rondgang). De met 85 meter langste niet-sacrale middeleeuwse ruimtelijke schepping ten noorden van de Alpen is als tweescheepse Romaanse zaal bijzonder gracieus uitgevoerd. Er is voor max. 1000 personen toegang en de ruimte wordt tegenwoordig voor feestelijke gebeurtenissen gebruikt; bijv. voor recepties, concerten en feestelijkheden in het particuliere en openbaar kader.

De rondgang voert via de lekenbroedersteeg terug in de kruisgang (noordvleugel) naar de kloosterkeuken.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

6 | Kloosterkeuken (tegenwoordig vestibule van de eetzaal)

In beginsel vrijwel geheel behouden zuilenhal met een gewelf uit de Romaanse tijd.

7 | Refectorium van de monniken (refter, eetzaal)

Via de kloosterkeuken betreedt U het refectorium van de monniken. Gebouwd voor 1186, afgebroken voor 1720; het Romaanse portaal in de kruisgang is behouden. De tegenwoordige ruimte ontstond tussen 1720 - 1724 als nieuwe eetzaal. De Renaissance-kast met het „sprekende wapen“ dateert uit het begin van de 17de eeuw. Tegenwoordig vinden er in de buitengewoon representatieve, met hout betimmerde en gestukadoorde zaal o.a. officiële ontvangsten door de regering van de deelstaat Hessen plaats. Het huren voor feestelijkheden in het particuliere of openbaar kader is mogelijk.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

8 | Brongebouw

Van de Romaanse kruisgang uit de tijd voor 1186 zijn alleen het fundament van het brongebouw, evenals fragmenten van de fontein overgebleven. Dit was de plaats, waar de monniken voor het eten hun handen hebben gewassen.

9 | Bovenverdieping: Monnikendormitorium (slaapzaal)

Gebouwd vanaf 1250, voltooid in het midden van de 14de eeuw. Omstreeks 1500 werden er rechthoekige ramen in de vroeg-Gotische spitsbogen gebouwd en cellen ingericht. Oorspronkelijk stonden de bedden van de monniken vrij in de zaal. Het homogene vroeg-Gotische karakter van de zaal werd in 1930-1931 weer hersteld. De 74 meter lange tweescheepse zaal met het kruisribgewelf behoort met zijn afmeting tot de meest indrukwekkende middeleeuwse ruimtelijke scheppingen in Europa.

10 | Bovenverdieping: Abdijmuseum (toegang via Monnikendormitorium)

Vanuit de slaapzaal betreedt U via een trap het abdijmuseum. Hier vindt U een documentatie over de geschiedenis van de abdij en de cisterciënzer-orde. In de Romaanse verwarmde ruimte boven de vroegere kloosterkeuken is de oudst bewaarde glasschilderkunst van de cisterciënzers in het Duitse taalgebied omstreeks 1180 tentoongesteld (een zogenaamde grisaille).

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

11 | Terugweg naar de kerk

Vanuit de slaapzaal leidt de nachtrap naar beneden in het noordelijke dwarsschip van de kerk. Via deze trap begaven de monniken zich 's nachts op weg naar het nachtelijk gebed. In het midden van de trap bevond zich heel vroeger aan de rechterkant de cel van de abt; de linker ruimte werd gebruikt als kluis (tegenwoordig worden hier rekwisieten uit de film „The Name of the Rose“ tentoongesteld. Bijzonder opvallend is de middeleeuwse vloer. U verlaat de kerk weer door het kruisgangportaal en ziet aan het eind van de oostvleugel een bordje „uitgang“.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

12 | Fraternij (Cabinetkelder) / Uitgang

De tweescheepse vroeg-Gotische hal met kruisribgewelf dateert uit de tijd omstreeks 1240/1250 en werd als „fraternij“, verblijf- en arbeidsruimte van de monniken gebouwd en later als „schatkamer“ (cabinet) voor het opslaan van bijzonder waardevolle wijn gebruikt. Hier is de kwaliteitsaanduiding „Kabinett“ ontstaan.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

13 | Hospitaalgebouw

Het representatieve Hospitaal is het enige bewaard gebleven middeleeuwse kloosterhospitaal van omstreeks 1220/30 in Duitsland (alleen bij wijnproeven en bijzondere evenementen te bezichtigen); sinds de 17de eeuw eveneens voor wijnbouwdoeleinden gebruikt. De kruisribgewelfde driescheepse zuilenhal is qua bouwkunst van bijzondere betekenis. De noordelijke dwarsbouw(14de eeuw) diende hoogstwaarschijnlijk als proveniershuis.

De kruisgang met de oostvleugel van de kloosterkerk, met de kloosterkassa en de kloosterkeuken

14 | IJskelder / Blik in de wijnschatkamer

De bezoekersrondgang leidt tot slot naar het noorden langs het hospitaal in de laatmiddeleeuwse „ijskelder“ met een waardevolle vloer van rivierkeien. Van hieruit kunt U een blik in de „wijnschatkamer“ van de Hessische Staatsweingüter werpen. Deze werd omstreeks 1830, tijdens de regering van de hertog van Nassau, als historische wijnkelder ingericht. De bezoekersrondgang eindigt in de kloosterwinkel en vinotheek der Hessischen Staatsweingüter Kloster Eberbach.